

СЕКЦІЯ 4

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

*Андрющенко М. В., магістр,
спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
Україна.*

*Науковий керівник – Анненкова І. П., д-р пед. наук, доц.,
професор кафедри педагогіки,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ КОНФЛІКТІВ У СИСТЕМІ «ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ – НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРАЦІВНИК»

Конфлікти – це невід’ємна частина сучасного життя. Існує безліч причин, як суб’єктивних, так і об’єктивних, які провокують конфлікти, які часто неминучі. Але у випадку педагогічного конфлікту дуже важливо застосувати правильну поведінку.[1] У педагогіці основними видами міжособистісних конфліктів є конфлікти: студент–студент; студент–викладач; викладач–викладач; викладач–адміністрація; викладачі–батьки ; адміністрація–батьки. [2]

Мета – вивчити основні причини педагогічного конфлікту «викладач–студент»

Конфлікти між викладачами і студентами можна віднести до організаційно-управлінських, тому що група – це колектив і виконавець, а викладач – організатор і керівник навчально-виховної діяльності. Педагогічна ситуація завжди конкретна, може попередньо проєктуватися або виникати стихійно під час проведення заняття, іспиту, екскурсії.

Серед особливостей педагогічних конфліктів можна визначити такі:

- професійна відповідальність учителя за вирішення ситуації: учасники конфліктів мають різний соціальний статус (викладач–студент), чим і визначається різна поведінка в конфлікті;
- різниця віку і життєвого досвіду учасників розводить їхні позиції в конфлікті, породжує різний ступінь відповідальності за помилки при їх вирішенні;
- різне розуміння подій та їх причин учасниками (конфлікт «очима викладача» і «очима студента» бачиться по-різному), тому викладачеві не завжди легко зрозуміти глибину переживань студента, а студенту впоратися зі своїми емоціями;

- присутність інших студентів при конфлікті робить їх зі свідків учасниками, а конфлікт набуває виховний сенс і для них; про це завжди доводиться пам'ятати педагогу;

- професійна позиція вчителя в конфлікті зобов'язує його взяти на себе ініціативу в його розв'язанні та на перше місце зуміти поставити інтереси студента як особистості, що формується;

- будь-яка помилка вчителя під час розв'язання конфлікту породжує нові ситуації та конфлікти, в які залучаються інші студенти;

- конфлікт у педагогічній діяльності легше попередити, ніж успішно розв'язати [3].

Аналізуючи дослідження, присвячені педагогічним конфліктам у ЗВО, Н. Леонов визначав такі педагогічні конфлікти:

- 1) конфлікти з викладачами через розбіжності оцінки та самооцінки знань студента, занижених оцінок, підміни критеріїв оцінки знань оцінкою відвідуваності занять, вплив симпатій і антипатій викладача на оцінку знань студентів;

- 2) незнання викладачем свого предмета, застаріла методика викладання;

- 3) складність викладання і непотрібність деяких вузівських дисциплін для майбутньої професійної діяльності;

- 4) надмірний обсяг домашніх самостійних завдань і строгість вимог до шаблонних моделей знань; погана організація навчального процесу: запізнення і неявки викладачів на свої заняття; нетактовність викладачів; погрози та залякування майбутніми іспитами;

- 5) інтриганство; авторитарність; безкультур'я [4].

Говорячи про педагогічний процес, багато вчених відзначають уже від початку задану йому «конфліктогенність». Це пов'язано з низкою факторів. По-перше, як зазначає Е. І. Киршбаум, педагогічний процес характеризується рольовою і позиційною асиметрією його учасників. Це проявляється в тому, що викладач і студент, перебуваючи в єдиній системі суспільних відносин, реалізують їх по-різному: для одних педагогічний процес виступає як професійний вид діяльності, для інших – як навчальна діяльність. Друга особливість пов'язана з різницею в ролях: однієї категорії учасників приписується роль носія соціально значимого досвіду, соціально цінних властивостей та здібностей, а за іншою категорією закріплюється роль потенційного реципієнта цього досвіду. Третя особливість конфлікту обумовлена приналежністю учасників конфлікту до різних субкультур, психофізіологічними особливостями, притаманними різним віковим групам, індивідуальними особливостями онтогенезу. У свою чергу, як засвідчує особистий досвід, низьку ефективність навчального процесу та конфліктність у спілкуванні викладачі пояснюють такими причинами:

- споживацьке ставлення студентів до навчання, лінощі, небажання вчитися;

- слабка базова підготовка, відсутність у студентів самостійного мислення, низький рівень загальної освіченості та культури;
- відсутність інтересу до навчання та до майбутньої професії; завищена самооцінка з боку студентів [5].

Результат конфлікту залежить від того, наскільки швидко викладач відреагував на перші сигнали студентів. Для педагога більш важливим є аналіз конфліктної ситуації та якісне управління цією ситуацією. Реальний механізм налагодження нормальних відносин полягає у запобіганні конфліктним ситуаціям завдяки правильній психологічній тактиці у спілкуванні зі студентами, навіть «зарядженими» на протистояння.

У конфлікті студент–викладач ми бачимо студента, а треба бачити дитину з усіма її проблемами й особливостями [6]. Проаналізувавши причини педагогічних конфліктів ми робимо висновок, що існує дві сторони конфлікту: викладач і студент. Але вирішувати конфліктну ситуацію, на нашу думку, доведеться викладачу, оскільки в нього більше досвіду та мудрості.

Вирішувати конфлікт треба без свідків, у спокійній атмосфері, без приниження і залякування, адже студент – це майже доросла людина.

Список використаних джерел

1. Анцупов А. Я., Шипилов А. И. Конфликтология: учебник для вузов. Москва: ЮНИТИ, 2000. 551 с.
2. URL: <https://naurok.com.ua/dopovid-na-pedlektoriy-konflikt-55277.html>
3. Рibaкова М. М. Конфлікт і взаємодія в педагогічному процесі: книга для вчителя. Москва: «Просвіта», 1991. 228 с.
4. Леонов Н. И. Психологические конфликты педагогов = Psychological conflicts of educational specialists. *От истоков к современности. 130 лет организации психологического общества при Московском университете: юбилейная конф. в 5 т. / отв. ред. Д. Б. Богоявленская.* Москва: Когито-Центр, 2015. Т. 5. С. 367–369.
5. Леонов Н. И. Стили поведения старшеклассников различного пола в конфликтной ситуации. Пол и Gender в интегральном исследовании индивидуальности человека / под ред. Б. А. Вяткина. Пермь, 2008. С. 152–165.
6. Самоукина Н. И. Практичний психолог в школі: лекції, консультування, тренінги. Москва: ІНТОР, 1997. 192 с.